

ביצה פרק ראשון ביצה

מסורת הש"ס

(א) לקמן כב. שבת קלט;
(ב) לקמן כב: ד"ה יט: גכ;
(ג) לנמיגד פי' לחסוד ו"א
למפור. ערוך, (ד) [אש"כ"ל
וכ"ה בר"ף ויהר"ש];
(ה) לקמן ח, (ו) [לקמן כב:];
(ז) [ע"י חוספי' ב"ב סג. ד"ה
ומודה,] (ח) [ע"י מהרש"א];

הגהות הב"ח

(א) גב' עממים ציו"ט שני
כ"ל ותיבת מת נמחק:

גליון הש"ס

גמ' אפרוח שנולד ביו"ט.
ע"י תו"ט פרק ד' משנה
ב' דעדות: שם שתק רב.
וכן לקמן דף לו ע"ב סוכה
דף ז ע"א וש"נ:

הגהות מהר"ב

רנשבורג

א] רש"י ד"ה הטורפן וכו'
 דעביד ידן אמו הוא. נ"ב
 ד"ל לענין זה אי עובד ידן
 אמו ולא יתיר בשמיטת
 אמו דטורפן היא אבל
 גזלן מן הטורפן הדרגה
 לאו ידן אמו הוא ומותר
 בשמיטת עמו מדקדק'
 צ"ד ס"ס ע"ט וכמ"ש
 מוס' סנהדרין קד פ ע"ב
 ד"ה עובד וכו' יתוש' ה'
 ודוק: ב] תוס' ד"ה
 הואיל וכו' והכי מוכח
 בשת. צ"ד מה ע"ב
 בתוס' ד"ה אי היה בלא
 אפרוח עוש' ה':

מוסף רש"י

מה ביום טוב ראשון.
 מה שנסתלקה בין שמה
 בשבת ומה שיהיה שם
 שבת (קלס). מה שאין
 כלל בביצור. חזק א"ר ש
 ליוסן עזר א"ר ש
 דלית א"ר חמדי יו"ט ש
 דלית וועלדו מה אסורה
 הוא (שו"ת) דקדושה חמת
 וכל קול יו"ט ש
 דלית אלף לעזן מה שכלד
 (קלס 67) בנחית אדם
 ערובי בשבילין עזר
 להבדיל ומחנה. א"ר
 יו"ט ראשון ותו ש' ימים
 ומה ש' ימים וזר שבת
 ותמה ש' יום חול עזר
 קדש ערובי ערוב וכל
 חילוף א"ר צר לער
 (תשע"ג, ד).

מוסף תוספות

א. בחול המועד וכל שכן
במועד עצמו. ת"פ.
ב. אבל לצורך מת
שמוטל לפניו ודאי שרי.
ת"פ. ג. דהא אפרוח
בעודו בקליפתו לא חזי
למידי. רשב"א. ד. וכן
סומא ששחט דווקא
בריעבד אבל לכתחילה
לא. ש"ט.

אמר רבא מה צי"ט ראשון כו'. מת המוטל לקבוצה אם י"ט ראשון
הוא וכו'. משא"כ צביה. לענין ציה לא הקלו צי"ט שני דרש
השנה להשנות לשל גלויות דליון ר"ה נולדה ציה אסורה ציה: אף
צביה. נולדה ציה מותרת ציה: דמאי דעסיך. לאסרה צשי
לרחוקים מצ"ד: יולמא מעצרי ליה
לאול. בתקנה הראשונה לננות מיום
⁶אמר רבא אמת ביום

לִּלְלוֹל. חֲתָנָהּ הִרְאֶשְׁנוּהָ לַמְנוּחַ מִיּוֹם
שֶׁנִּי וְלַעֲשׂוֹת שְׂנֵי יָמִים כְּבוֹן שֶׁלֹּא צָדוּ
עַד יוֹם שְׁלָשִׁים וְאַחֲדִי: **מִיּוֹמוֹ עֲזָרָה**
וְאֵילָךְ וכו'. וְהָע"פ שֶׁחֲקָנוּ לֹא חִירַע
שֶׁצָּדוּ הַפְּעִים הַמְּנַחֵה וְלַמְעַלָּה הוּא
מֵאוֹתָהּ עֲשֵׂה עֲשִׂדִין וְעֲשִׂדִין לֹא נִתְקַנָּה. חֲדָן
דִּקְנַט מִיּוֹמוֹת עֲזָרָה מִשּׁוֹם דְּצִימִי
עֲצֻרָוהוּ דְּכַתִּיב צִעֲרָה (נַחֲמִיָּה ח)
וְצִיּוֹם הַשְּׁמִי וּצְרָאֵשׁ הַשָּׁנָה מִשְׁתַּעֲמִי:
לֹא אֲמַרְךָ. דִּיתַעֲסֻקוּ בִּי יִשְׂרָאֵל: אֵלֶּה
דְּלֻאֲסָהֵי. וּמִתִּירָה שֶׁלֹּא יִסְרִיחַ:
אִסָּא. הֵדֵם הִיוּ מִנִּיחִין עַל מַטַּע מֵת
לְכַדּוֹד: **דְּהִלֵּי חֲצֵרִי**. אוֹמֵרָה רַעֲיָה
שֶׁהִיוּ צִימִי פִּרְסִיִים וְכוּפִין אֶת יִשְׂרָאֵל
לַעֲשׂוֹת מִלְּאֲכָתָן וְצִי"ט הֵיוּ נִדְחִין מֵהֵן
ע"י שְׁאוּמְרִים לָהֶם י"ט הוּא וְאֵם
יִרְאוּ אוֹתָם מִקְצֵרִין מִתִּיהֶם יְכוּפּוּ
אוֹתָם לַמְּלָאכָה. וְהִלֵּי גִלְמָה דְּלֻאֲמֵרִין
לַעֲיֹל אֵינּוּ צֹרֶךְ הֵמָּה שֶׁהֵרִי יֵשׁ לוֹ
תַּכְרִיכִין אַחֲרֵיהֶם כֹּל זָכְרוֹ שֶׁאֵם צִרִךְ
לוֹ מֵאִלּוּ אֵפִילוֹ דְּקֹאֲמֵר הֵא אֲמֵרִין
צִי"ט שֶׁנִּי יִתְעַסֻקוּ בִּי יִשְׂרָאֵל וְעַסְקוּ וְהָ
חֲצִיבַת קִבְרוֹ וְחֻמּוֹךְ תַּכְרִיכִין הִלְכָךְ עַל
כְּרַחֵךְ בְּגִלְמָא שֶׁאֵינּוּ צִרִךְ לוֹ מִיִּירִי
דּוּמִיל דְּלֻאֲסָה דִּשְׂרִי לַמְּגֻזִּיָּה וְקַמ"ל
דְּלֻע"ג דְּטִרְחָה דֵּלֹא צִרִךְ הוּא אֵלֶּה
מִשּׁוֹם כְּבֹדוֹ עוֹשִׂין לוֹ יוֹתֵר מִדִּלִּי
מוֹתֵר לַעֲשׂוֹת לוֹ כִּיּוֹן דְּלִגְנֵי מֵת כְּחוֹל
שְׂוִיָּה רַבָּן: חֲזוּיָה. רִבִּינָה לִרְבֵּי אֲסִי
דְּהוּבָה עֲצִיב: הִ"ג **אֲמָלִי עֲצִיב** מִרִּי:
א"ל לֹא אוֹתוֹכִי עֲרֹבִי תַּבְשִׁילִין. לֹא
הוֹשַׁבְתִּי כְּלוֹמֵר לֹא הִכַּנְתִּי לִי עֲרֹבִי
תַּבְשִׁילִין לֹאפּוֹת וּלְבָשֶׁל מִי"ט לִשְׁבֹּת
דַּמֶּן לִקְמֹן (דָּף טו): עוֹשֶׂה אֵדֶם
תַּבְשִׁיל מִתְרַבֵּי י"ט לֵשׁ עֲרֹב:
הֵאִידִנָּה. צִי"ט רֹאשׁוֹן וְהוּא חֲמִישִׁי
שֶׁבַעַת וְעַל תַּנְאִי הוּא אוֹמֵר אֵם הַיּוֹם
הוּא חוֹל וּלְמַחֲרָ קֵדֶשׁ יֵהָ עֲרֹב וְאֵם
הַיּוֹם קֵדֶשׁ וּלְמַחֲרָ חוֹל אֵינִי צִרִךְ לָכֵן:
מִי אֲמַר. וְהִרֵי הֵם כִּיּוֹם אֲרוֹךְ וְשִׁנְיָהּ

קדש: א"ל רב מרדכי. לרבינא מנהרדעי לא חותביה למר צפירוש
שמיע לי מיניה דלא סבר לנהרדעי. רב מרדכי תלמידו של רב אשי
היה כדאמרין בסוטה (דף מו:) גבי לוי'ה לרבו עד פרסה רב מרדכי
אלויה לרב אשי כו': הוואיל ומתיר ע'למו. בלידתו להיות נשחט
מה שלא היה לפני לידתו אף מוקלה תמיר את ע'למו בלידתו דמגו
דחתן להא חתן להא: **עגב שולר צ"ט.** דמניא לקמן שומרת רב
ביום לרברי הכל: **מוקן אגב אמו.** צעודו בחוק מעיה אס נשחטה
האס היה נאכל: **הטרפה.** בנה אסור אס נמא' בתוכה א' דעובר ירך
אמו הוא הוואיל ובשחיטת אמו אתה צא לנכלו וכי נולד צ"ט מן
הטרפה ליכא למימר הוואיל ומוכן אגב אמו ואפ"ה בשחיטת ע'למו
מותר לשחטו ולאכלו דלא אשכחן מאן דאסיר: **לנלצים.** דיין
השמשות היתה אמו עומדת לכך אבל אפרוח שבקליפה אינו
עומד לאכילת כלבים ואף לא היה רצוי הלכך נולד הוא:
מוקן

לרצי שמעון דלית ליה מוקאָה דמוודה צבאי מוקאָה דהכא דהוי כגור שנוירד מן הטרפה. דהס לא מני למימר הויל ומוכן אגב אמו (דף עה.) דכן פקועה יתר צרבעה סימנין בשמיטת אמו או צדידי גוונא וי"ל דקאמר גמרא אליצא דרצי אפושא דקמבעא ליה הסכ הויל ולתמילה אין לו לשטון כי דאי גוונא שמיני יכול לראות מיד דהויל לומר דהס מיידי דאירע שכלו לו חדשי והס מיידי בלא כלל לו דהויל

מימות עזרא ואילך לא מצינו אלו מעובר. וא"ת והאמרני בערוצין (דף לג. וס) דרבי יוסי אומר הכיה עולדה [בראשון ביום] השני וא"כ היכי נהרדעי אר' יוסי שהוא תנא מ"ל דלרבי יוסי אסור אי אמתני והנהדעי אמתני דלא אמתני: **ינם טוב שני לגבי מת בחור שויה**

טוב ראשון יתעסקו
 "ט שני יתעסקו בו
 מים טובים של ר"ה
 דעי אמרי אף בביצה
 ברי ליה לאלול הא
 גא אמר רב גימיות
 אלול מעובר אמר
 א דאשתהי אבל לא

רבנן אפילו רמינו ליה גלימא
 ואפילו רמינו ליה אכא. ותימה
 דבמועד קטן (דף טז: ושם) אמרינן אין
 חופרין כוכין. צמועד והכל משמע
 דאין זו מלאכה ו"ל כפי' ר"ס דפירש
 שהיו רגילין לחפור הכרה דפירש כרי
 שיהיו מזומנות כשיצאו מתים ועל זה
 קאמר דאין חופרין צמועד לצורך
 אחר הצמועד: **והאידידנא דאיכא**

חֲבֵרֵי חִיִּישֵׁינָּה. פֶּרֶשׁ"י שְׂכּוּפִין לִישָׁאָה
 לַעֲשׂוֹת מַלְאכָה וּכְשֶׁהוּא יִיט מִיַּחֲמִין
 אוֹתָם וְאֵם הֵיוּ רְוֵאִין שִׁיקְצֵרוֹ מִמֵּהֶם
 יִכּוּפוּ אוֹתָם לַעֲשׂוֹת מַלְאכָה וְהַסְתָּא
 בְּזִמָּן הֵזֶה שְׂאִין חֲבֵרֵי מוֹתֵר אֵינָן לִזְמַן
 שֶׁזְּכָרִי מִיָּין אַחֵר לְהַמְיֵרוֹ דְּכִיּוֹן דְּזֵה
 הַטַּעַם מִשּׁוֹם חֲשָׂא וְעֵבֶרָה הַחֲשָׂא
 עֵבֶר הַטַּעַם וְהִ"נ אֲמַרְיִין גְּבִי מִיִּם
 מְגוּלִין לְאֶסְקִרִין שְׂמָא נַחֵשׁ שְׂמָה מִהֵן
 וְעִבְשֵׁיו שְׂאִין נַחֲשִׁים מְרִיזִין בִּינֵיּוֹ אֵנוּ
 שׁוֹמֵין מִהֵן אֲפִילוּן לְכַחֲמִילָה אַע"פ
 שְׂהוּא דְּבֵר שְׂבִמְנִין וּמִ"נ רִ"ת הִ"נ
 אוֹסֵר וְעוֹשֶׂה הֵיז בְּמַלְאוּרָן שְׂמַת אֵדֶם
 אַחַד בִּיזִיט שֵׁינ וְרָלוּ לְהַתְּסֵק בּוֹ
 לְקַצְרוֹ וְגַעַר בָּהֶן רִ"ת וְשַׁלַּח לֵהֶם בְּנֵי
 בִּשְׁכָר אֵינָן בְּנֵי תוֹרָה וְאֵתָם בְּנֵי
 תוֹרָה כְּדִלְיָאָה בִּשְׂבַת (דָּק קֵט: וַס) שְׁלָא
 לְקַצְרוֹ מִתּ בִּיזִיט שֵׁינ מִשּׁוֹם דְּלֵאוּ
 בְּנֵי תוֹרָה יִינְהוּ וְאֵינָן לְזוּלָּה בִּיה
 אֲזַל הִר"י אֲמַר דְּאֵין זֶה דְּמִיָּין דְּלֵאוּ
 לְעֵנִין הִרְבֵּה דְּכֵרִים אֲשֶׁר־חָסְדוֹן
 בְּנֵי תוֹרָה דְּלֵא"י בִּיבְמֹת (דָּק מו: וַס)
 חֲזוֹנָה דְּקָא אֲכַלִּי תוֹרֵמוֹס דְּשַׁלְקִי
 נִכְרִים וְאֶסֶר לֵהֶם וּפְרִכְיָן וְהָא נֶאֱכַל
 כְּמוֹ שְׂהוּא חֵי וְכַל שְׂהוּא נֶאֱכַל כְּמוֹ
 שְׂהוּא חֵי אֵין בּוֹ מִשּׁוֹם בְּזוּלֵי נִכְרִים
 וּמִשְׁנֵי שְׁלָא הֵיוּ בְּנֵי תוֹרָה וְאֵנוּ אֵין אֵנוּ
 חוֹשְׁשִׁין דְּבִדֵּר כְּמוֹ דְּקִיָּמָא לָן דְּכַל
 שְׂהוּא נֶאֱכַל כְּמוֹ שְׂהוּא חֵי אֵין בּוֹ
 מִשּׁוֹם בְּזוּלֵי נִכְרִים וְהִר"ר יִחְיָאֵל
 אוֹמֵר דְּלֵא דְּמֵי דְּשִׁנִּי הִכָּא

וּבְצִנְעָה הוּא אוֹכֵל בְּצִיתוֹ וְלֹא אוֹשֵׁא מִלְתָּא אֲזַל לְקַדּוֹר מִתִּים
בְּפִרְסָהּ אוֹשֵׁא מִלְתָּא וְאִין כִּכּוֹן לְהַתִּיר וְעוֹד אִמֵּר רַבִּינוּ תַּם דְּבִזְמוֹן
הַזֶּה נִמְי יֵשׁ יְהוּדִים שְׁהֵן מְשׁוּעֵדִים לְמַלְכוּת לַעֲשׂוֹת מִלְכָּה כְּגוֹן
לְקַבֵּל הַמֶּס וּלְהַעֲמִיק כְּדֵרֵיהֶם הַלֵּךְ אִם יִרְאוּ שֶׁיִּתְּסֻקּוּ לַעֲשׂוֹת
מִלְכָּה בְּזַמַּת יְכִיפוּ אוֹתָם לַעֲשׂוֹת מִלְכָּה לְמַלְכוּת:

אפרוח שנוֹדָד ב"ש וכו'. נראה לומר דלמַרְנִי שִנְפַּחְמו עֵינָיו היום דאי לא נִפְתַּחו עֵינָיו ק"ל דאִפְלִיזוּ בְּחוּל אֶסּוּר: **הואיל** וּבְתוֹר עֲצָמוּ בְּשֹׁחִישָׁה. פִּיטֵשׁ רַש"י מִמֵּי עֲמֻזָּה לְיִדְמוּ לְהוֹיֵת נִשְׁחַט אֲזַל קוֹדֵשׁ לִידְמוּ הִיֵּה אֶסּוּר וְכִיּוֹן דְּלִמְקָן לְשִׁחִיטָה אֲתָקָן נָמִי לַעֲנִין מוֹקֵאֶה וְתִימָה לָמָּה לָּהּ לְשִׁמּוּל ור' יוחנן הֵךְ טַעְמָא תִּפְסוֹק לָהּ מִשּׁוּם דְּלִית לָהּ מוֹקֵאֶה דְּלִמְדַּמְרִין פִּרְקָא מִשְׁחָשִׁיךְ (שִׁמְע' ד' קו"ה) דְּשִׁמּוּל וְחִיּוּרֵי ור' יוחנן כ"ז שְׁמַעוֹן צִבְרָא לָהּ וי"ל דְּהֵכָא קִאָּמַר טַעְמָא אִפְלִיזוּ לְרַבִּי יְהוּדָה דְּלִית לִיהּ מוֹקֵאֶה שְׂרִי מִהֲאִי טַעְמָא וְלִכְּן כְּרִיךְ הֲאִי טַעְמָא אִי נָמִי אִינְטֵרֵךְ אִפְלִיזוּ וְיִתְּ וְלִמּוּקִין ב' וְהִי מוֹכַח בְּשִׁבְתָּ (דף מ"ה:) **וְכִי** מִה בִּין זֶה לְעֵנָף הֵא אֲמֹ טַרְפָּה וְהוּא מוֹתֵר וְתִימָה וְהֵא מוֹכֵן הוּא דְּלִמְרִין בְּחוּלִין וְאִם כֵּן יוֹכֵל לְהוֹשִׁיט יָדוֹ בְּזַמְנֵי אֲמֹ ויִשְׁחַטְנוּ ויִהִי מוֹכֵן כְּהֵא בְּחוּלִין (דף ע"ד) אִם יִתֵּר בֵּן פְּקוּעָה בְּצִרְבָּעָה סִימְנִין אִי נָמִי י"ל וְהֵא אֲשׁוּחַט לְיִלְיָהּ (ס' דף י"ג) דְּאֶסּוּר לְכַתְּחִילָה לֹא מִיקְרִי מוֹכֵן וְעוֹד י' עַד הַיּוֹם וְה"כ לֹא הִי מוֹכֵן הַיּוֹם הוֹאִיל וְכִין הַשְּׁמֹשׁוֹת לֹא הִי הוּא חֲזִי: **השאל**

עין משפט
נר מצוה

לח א מיי פ"א מהלכות
י"ט הלכה כג סמג
לארין עה טוש"ע א"ח סי'
תלו סעיף ב וסי' תקכו
סעיף א:

למב ד מיי שם טוש"ע שם
 סר תקבו סעף ד:
 מב ד מיי שם טוש"ע
 שם סעף יא וספיק ד:
 מב ד מיי פ"ו מהל'
 יו"ט הלכה יא יג
 [ופס' מהלכות עירובין
 הלכה טו] סמך לארין עה
 טוש"ע אר"ם יא תקבו
 סעף כב:
 מב ד מיי פ"ה מהלכות
 מא"ס הלכה טו
 טוש"ע י"ד סר יג סעף ד
 [וסר עט סעף ג]:

רבינו חננאל

ולגבי מות אצ"צ דמת
בירוש' שם דלא אשתיה
לכלל, אב משמחין הוה
דקיייל כרב אשי דהוא
באר, דאמר יו"ט שם
לגבי בת כחול שווייה
רבנן, ואפילו בירוש' רבינא
ד"ה. אמר רבנא רבינא
והאדאנא דאיבא חביר
אשמונס לישאל איה
שאתם קורבין המת
שלכם תקברו המת שלנו
בירוש' שלכם. חיישנין
ומשמחין למחר. והאי
דאמר מיתות עורא ואיך
לא ציענו אלול מעובר,
משמעין מזה מילה
דברמות עורא עכברו,
מנהי מילי, שנאמר
עליו החדש השביעי יום
ישראל כעריה(ב). ולגבי
עירובי תשליקין. מניח
אדם מ"ט הארשן, וסוכות
שחל פסח או סוכות
החמישי עשירי שבט,
מניח עירובי ביום
חמישי, ואומר אל היום
מחר חול הוא
ומותר לשבת ליל
עירוב, ואם יום שם
(כגון) הוי יו"ט, היום
הוא עירי, והיינו מערב
מעיטין. והני מילי ב' ב'
ב' יו"ט של גלויה, אבל
אפוחה שנולד מעיטין, רב
אסרי כי מקצה הוא, אבל
עגל שנולד ביום שמיני,
שהיה מוכן מאתמול
על גב אמן, שתפחה
מוכנת ביום
בירוע שכלו לו חדשיה,
אבא אנינא רידע, אסור
עד שמונה ימים, ואפילו
לחוליה ומפורשי בפרק
אליעזר בשם ר' מנא.

(א) עי' היטב תוס' ר"ה דף יט
ע"ב ד"ה מימות עזרא ע"ש.